

FF UK

Oddělení vědy

Nám. Jana Palacha 2

116 38 Praha 1

V České Třebové, dne 11. dubna 2014

Posudek na doktorskou disertační práci na téma Umělecké řemeslo Střední Asie na příkladu sbírky Náprstkova muzea předloženou PhDr. Terezou Hejzlarovou

Cílem předložené disertační práce bylo odborné zpracování sbírky předmětů středoasijského uměleckého řemesla, kterou spravuje Náprstkovo muzeum. Vzhledem k faktu, že v českém prostředí dosud neexistovala souhrnná práce zabývající se obecně klasifikací uměleckého řemesla Střední Asie, bylo nedílnou součástí tohoto cíle vytvoření takovéto klasifikace na základě prostudování literatury, ale i na základě terénního výzkumu. Při zpracování sbírky se autorka musela vyrovnat s poměrně širokým rozsahem materiálů od tkanin přes šperk a kovové a keramické nádoby až po hudební nástroje.

Doktorandka prostudovala široké spektrum odborné literatury, zejména ruskojazyčné, ať už tištěné či dostupné v elektronické podobě, a stejně tak využila relevantní prameny archivní, které jsou pro odpovídající zařazení sbírkových předmětů nezastupitelné. Zároveň ve své práci významně zúročila své terénní výzkumy v dílnách v Uzbekistánu a Turkmenistánu v období let 2011-2012.

Práce je rozdělena do devíti kapitol, bereme-li v úvahu i úvod a závěr. Lze však také říci, že je práce dělena na dvě základní části - část spíše teoretickou, která se zabývá obecně klasifikací uměleckého řemesla Střední Asie po stránce materiálové, technologické i dekorativní, a na část praktickou, ve které autorka předkládá vlastní zpracování konkrétních předmětů z výše zmíněné sbírky právě na základě klasifikačních kritérií stanovených v části první. V teoretické části byl, zcela přirozeně, věnován větší prostor těm materiálům či oblastem, které jsou ve sbírce zastoupeny. Součástí práce je obrazová dokumentace sbírkových předmětů na přiloženém CD-ROM a tamtéž uvedený krátký film, na němž autorka předkládá ukázky z výroby v jednotlivých dílnách, které zaznamenala během svých terénních výzkumů.

Kapitoly první části se zabývají organizací řemesla a dále jednotlivými druhy uměleckého řemesla. V druhé kapitole, která je míněna jako úvod do celé problematiky, je vyložena organizace řemesla, cechovní systém (včetně jeho obyčejů) a typy řemeslnických dílen. Třetí až sedmá kapitola se postupně věnují tkaninám, výšivce, kobercům, šperku a keramice, přičemž každá kapitola pojednává dané odvětví z hledisek klasifikace předmětů, používaného materiálu a nástrojů, technologických postupů, ornamentu a kompozice, případně barevnosti. Za významný přínos teoretické části práce považuji zařazení skutečně velkého množství lokálně užívaných názvů nástrojů, technologií, materiálů či prvků dekoru. Obohacujícím prvkem v této části je popis některých obyčejů souvisejících s provozováním řemesel.

Osmá kapitola je věnována klasifikaci konkrétní sbírky Náprstkova muzea, pro niž si doktorandka zvolila jako hlavní kritérium materiál, dále pak technologii a ornamentiku, což je postup pro muzejní sbírky zcela logický a správný. Na tomto základě rozčlenila sbírku do osmi skupin. Součástí prezentace sbírky je samozřejmě její celkové posouzení, tedy jak její početnost, obsah a geografická lokace předmětů, tak také celkový vývoj sbírky pokud jde o původce a data akvizice jednotlivých předmětů. V této souvislosti je nutno ocenit rozsah badatelské práce, kterou doktorandka věnovala archivní pramenům.

Vzhledem k tomu, že Střední Asie patří k islámské kulturní oblasti, bylo by zajímavé slyšet, zda a do jaké míry ovlivnil islám podobu středoasijského uměleckého řemesla.

V souvislosti s výše zmíněnou literaturou se nabízí otázka, do jaké míry bylo nutné kriticky přistupovat k ruskojazyčným zdrojům, zejména ze sovětského období, zda se jednalo pouze o ideologická slovní klišé, nebo zda se autorka musela vyrovnat i s faktem, že bylo případně sovětskou ideologií ovlivněno i odborné hodnocení.

Na závěr lze konstatovat, že cíl práce byl naplněn, a přestože hlavním praktickým cílem badatelského úsilí doktorandky bylo zpracování konkrétní sbírky, i samostatná teoretická část práce má svou významnou hodnotu pro další badatelské úsilí na tomto poli. Práci PhDr. Terezy Hejzlarové považuji za velmi kvalitní a doporučuji přijmout ji k obhajobě.

Mgr. Hana Nováková, Ph.D.